

Bij binnenkomst

WELKOM!

Wij verzoeken u vriendelijk om de App van 'Poll Everywhere' te downloaden via de App-store of Google Play of via uw browser te gaan naar: **pollev.com/**

Naam van de Poll: **pftno**

Jouw werk, jouw pensioen

Welkom bij de informatiebijeenkomst
van Pensioenfonds TNO

Agenda

- Korte update
- Drie onderwerpen... meerdere stellingen

Regeling:

Fiscale pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar

Beleid en beleggen

Risico: hoeveel zekerheid wil jij?

MVB: hoe ver wil jij dat wij gaan?

- Wrap-up

Personalia

- Bestuursleden

- Rien Paulus
- Kees Ekkers
- Nancy Westerlaken
- Cis Marring
- Frank Phillipson
- Joop Ruijgrok
- Dick Schmidt
- Hans Veltman
- Hans Boumans
- Iris Blankers

Pensioenbureau

Kostijn van Gerven
(Directeur)

Edwin van Waaijenborg
(Hoofd Pensioenbeheer)

Korte update

- Financiële ontwikkelingen
- Wijzigingen regeling Extra Pensioen, Netto Pensioen en TOP

PensioenfondstNO - 2 regelingen

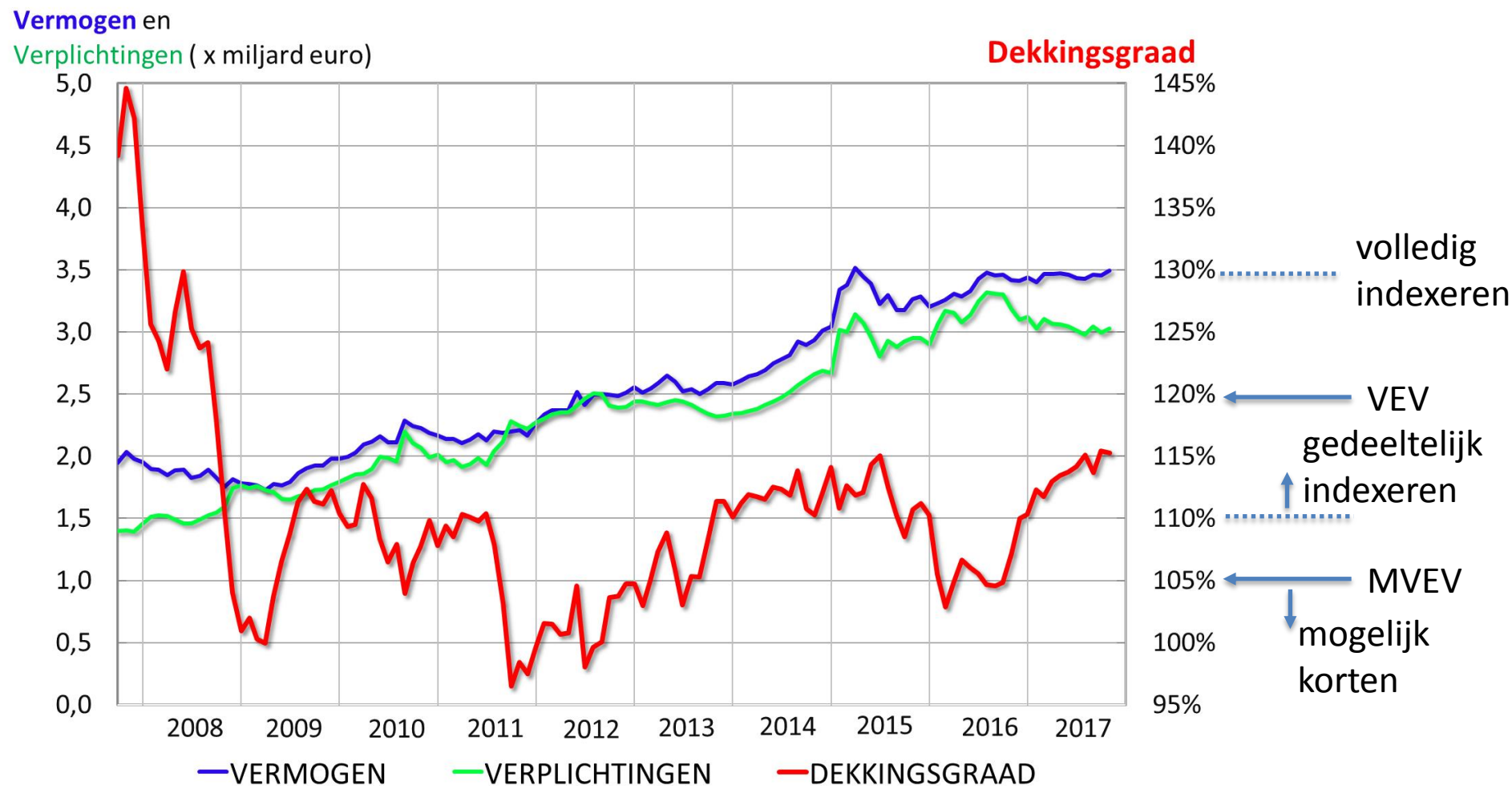
- Middelloonregeling:
 - Ouderdomspensioen
 - Partnerpensioen
 - Arbeidsonschiktheidspensioen
- Andere regelingen:
 - TOP voor deelnemers in dienst van 1/1/1996 tot 1/1/2006
 - Extra Pensioen vanaf 1/1/2012 op vrijwillige basis
 - Netto Pensioen vanaf 1/1/2015 op vrijwillige basis voor inkomens boven de aftoppingsgrens

Pensioenfondsen TNO - 2 regelingen

- Middelloonregeling:
 - Defined benefit
 - Nominaal pensioen
 - Gestreefd wordt naar indexatie uit beleggingsresultaat.
- Andere regelingen:
 - Defined contribution
 - Spaarpot belegd volgens eigen keuzes
 - Hoogte pensioen afhankelijk van beleggingsopbrengsten en rente op moment van pensionering.

Ontwikkeling vermogen en verplichtingen

Extra Pensioen, Netto Pensioen en TOP

- Medewerkers in dienst vóór 2006 hebben nog TOP-kapitaal
- Medewerkers kunnen vanaf 2012 op vrijwillige basis en voor eigen rekening en risico Extra Pensioen opbouwen
- Vanaf 2015 Netto Pensioen mogelijk voor medewerkers met inkomen boven de € 100.000.

Er is verandering op komst

- Vanaf 1 januari 2018 is doorbeleggen na pensionering mogelijk.

Met betrekking tot de wijzigingen in de regeling Extra Pensioen, Netto Pensioen en TOP:

- Inhoudelijke informatie over o.a. het doorbeleggen volgt in het vierde kwartaal van dit jaar.

Agenda

- Korte update
- **Drie onderwerpen... meerdere stellingen**

Regeling:

Fiscale pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar

Beleid en beleggen

Risico: hoeveel zekerheid wil jij?

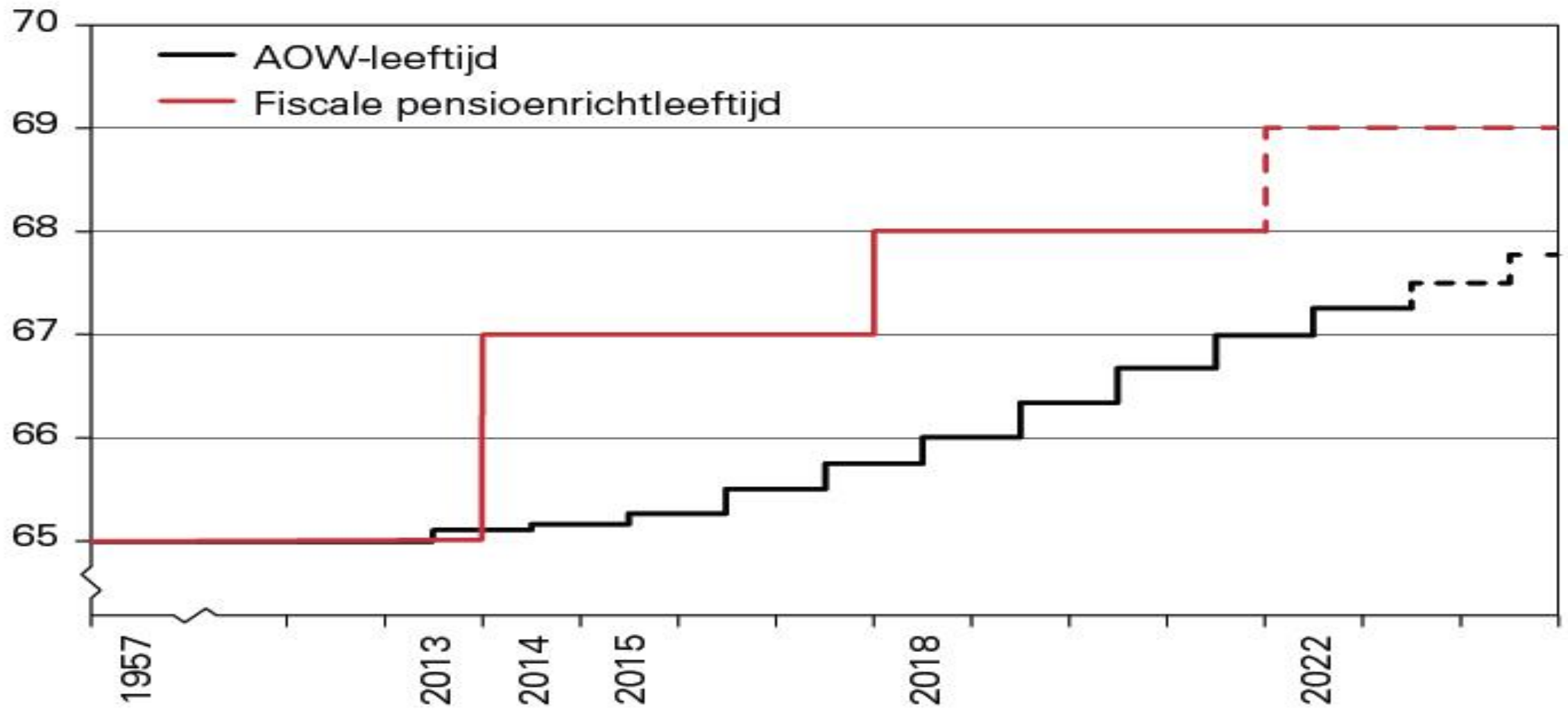
MVB: hoe ver wil jij dat wij gaan?

- **Wrap-up**

Pensioenleeftijd

- **AOW-leeftijd:** leeftijd waarop u AOW gaat ontvangen.
- **Pensioenleeftijd:** leeftijd waarop u met pensioen gaat en een pensioenuitkering gaat ontvangen
- (Fiscale) **Pensioenrichtleeftijd:** wettelijk vastgestelde leeftijd die gebruikt wordt om de hoogte van en premie voor het pensioen vast te stellen.

Pensioenrichtleeftijd

68 jaar

De (fiscale) pensioenrichtleeftijd gaat naar 68 jaar. Welke invloed heeft dat op de hoogte van je pensioen?

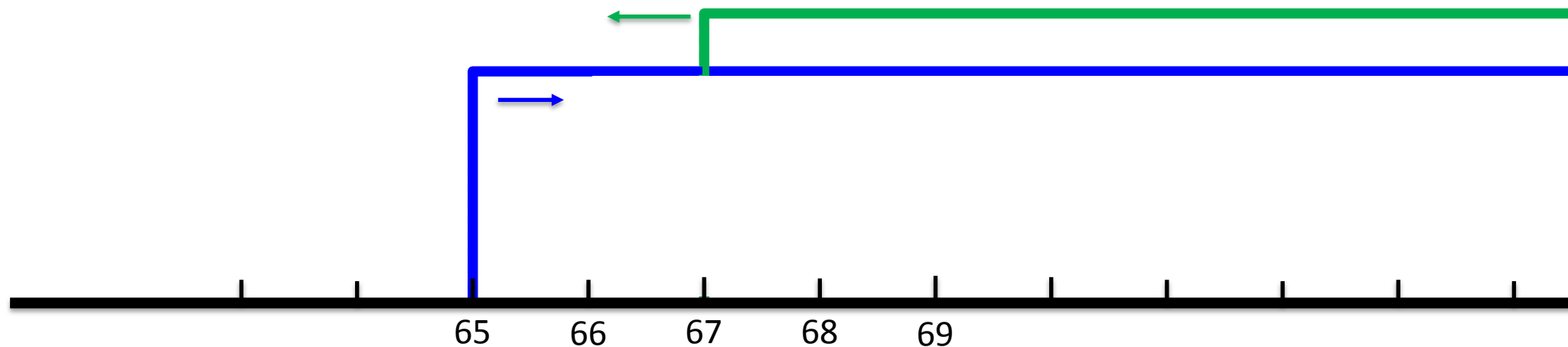
Huidige situatie

Huidige situatie:

— Pensioenaanspraak vanaf **67** jaar

— Pensioenaanspraak vanaf **65** jaar

Wordt omgerekend naar 1 pensioendatum.

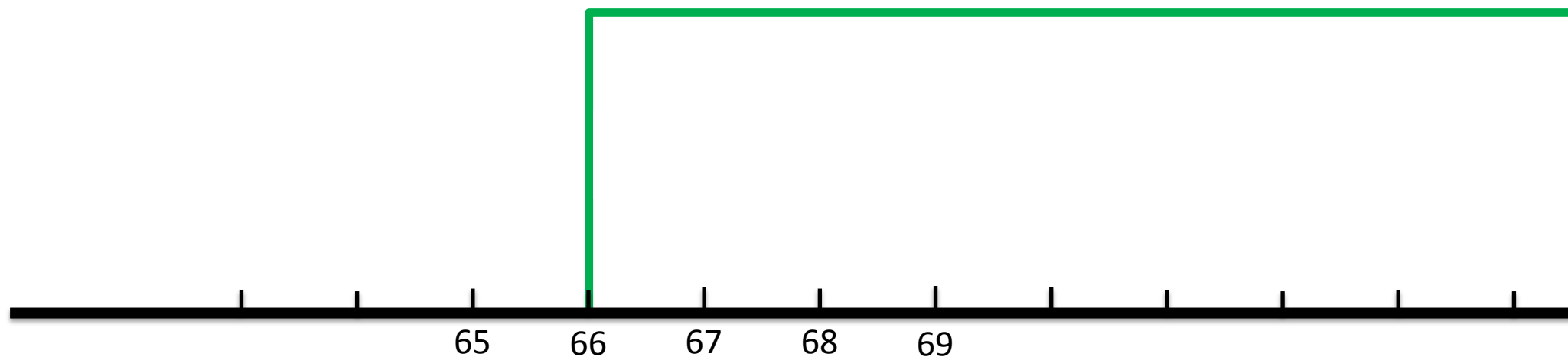
Huidige situatie

Huidige situatie:

 Pensioenaanspraak vanaf **67** jaar

 Pensioenaanspraak vanaf **65** jaar

Wordt omgerekend naar 1 pensioendatum.

Fiscale pensioenleeftijd naar 68

Huidige situatie:

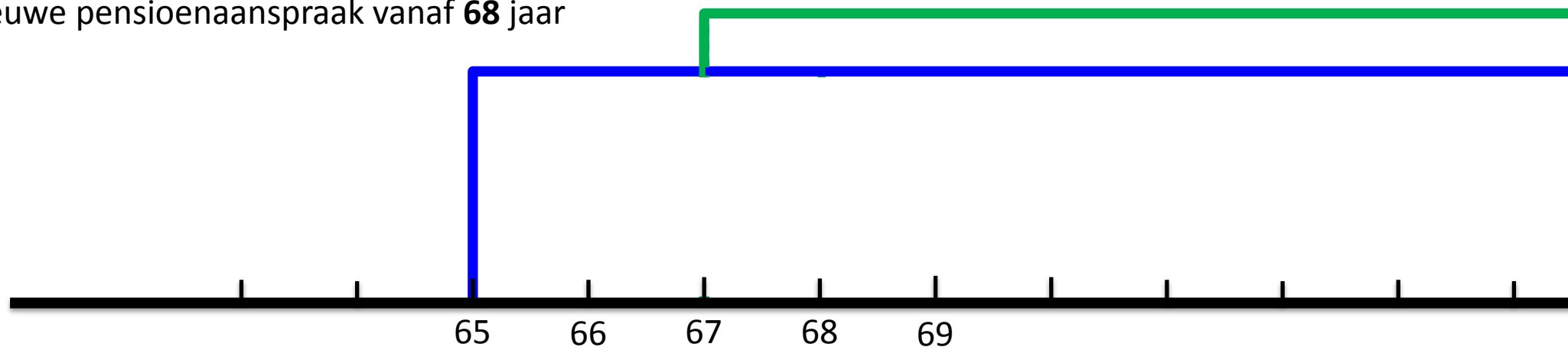
— Pensioenaanspraak vanaf **67** jaar

— Pensioenaanspraak vanaf **65** jaar

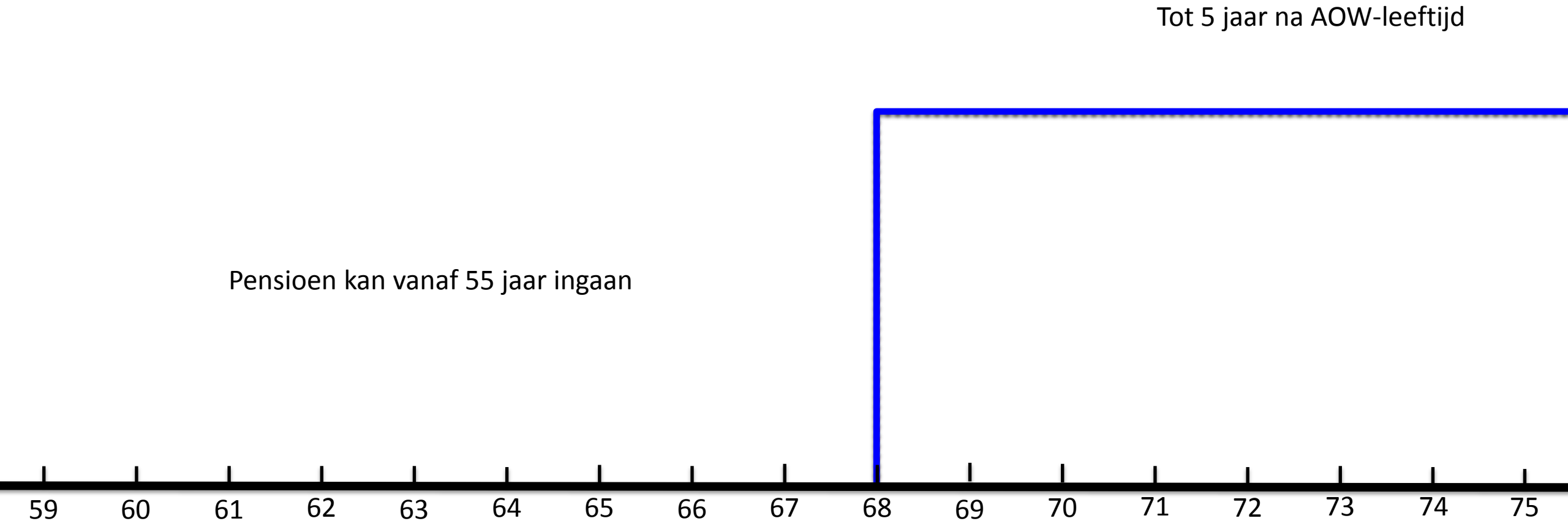
Vanaf 2018:

... Nieuwe pensioenaanspraak vanaf **68** jaar

... Nieuwe pensioenaanspraak vanaf **68** jaar

Pensioen eerder of later in laten gaan

Conclusie wijziging pensioenregeling

- Nieuwe opbouw: hoogte nieuwe pensioenopbouw wijzigt niet maar gaat later in. Dus minder pensioen, dus kan de premie iets omlaag
- Bestaande opbouw: indien bestaande aanspraken worden omgezet naar 68 wordt het nominale pensioenbedrag hoger maar de waarde wijzigt niet omdat het later ingaat.
- NB: De eerste 5 jaar is een overgangsrecht van toepassing op de geconverteerde pensioenaanspraken op 65 jaar.

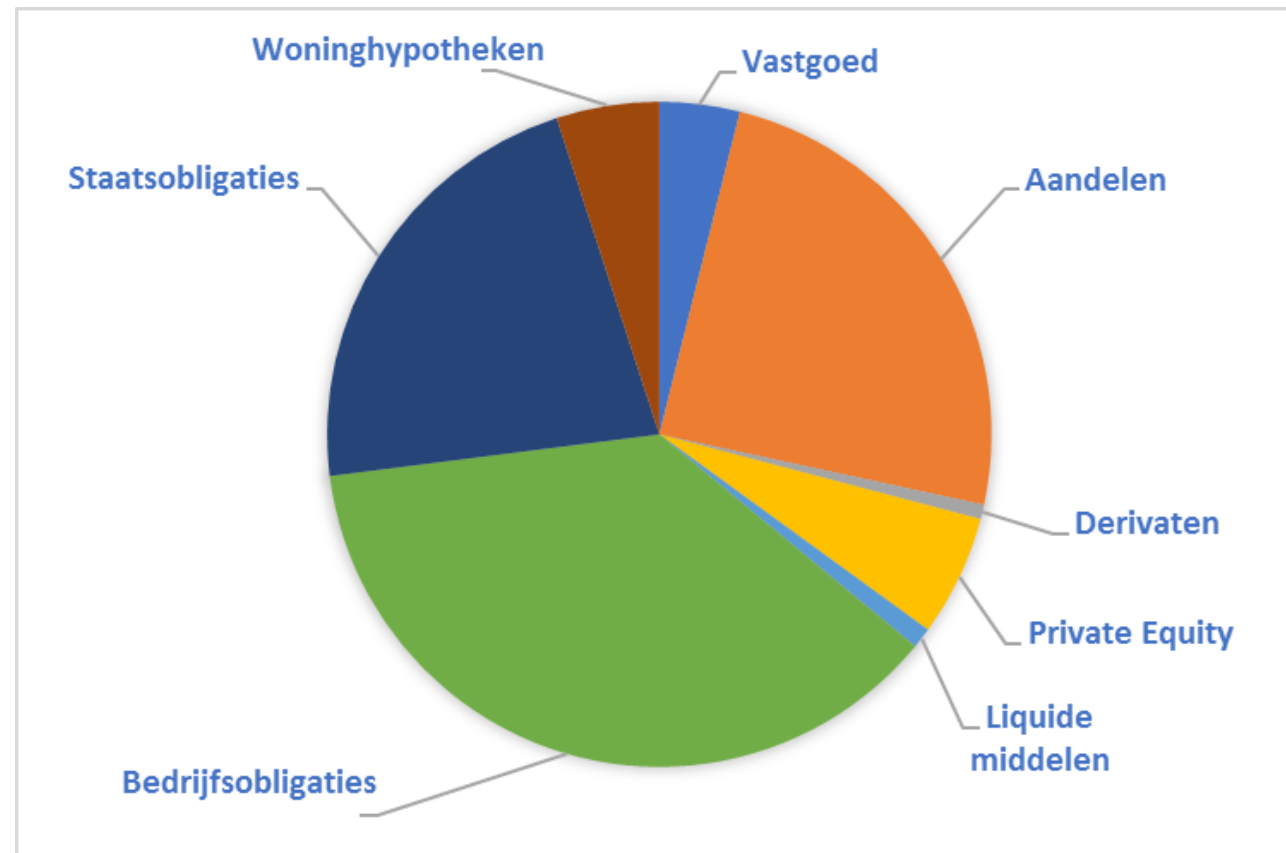
Communicatie

Met betrekking tot de omzetting van 65 naar 68 jaar:

- In vierde kwartaal volgt Life&Pension met uitgebreide informatie
- In eerste helft 2018 ontvangen alle medewerkers een persoonlijk overzicht
- Presentatie komt beschikbaar via website

Risico's

Pensioenfondsen TNO beleggen de ingelegde pensioenpremies van werkgever en werknemer.

Rendement

	2016	2015	2014	2013	2012	Gemiddeld 2012-2016
Pensioenfondsen TNO	9.70%	2.60%	20.40%	2.30%	14.80%	9.70%

Overweging

Beleggen is noodzakelijk om te streven naar een waardevast pensioen tegen een acceptabele (betaalbare) premie.

Behaald rendement

- Houdt de premie betaalbaar;
- Wordt gebruikt voor betalen van indexatie;
- Wordt gebruikt voor betalen kosten hogere levensverwachting.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Als je ergens in belegt, geef je bepaalde organisaties financieel vertrouwen en support in 'ruil' voor rendement.

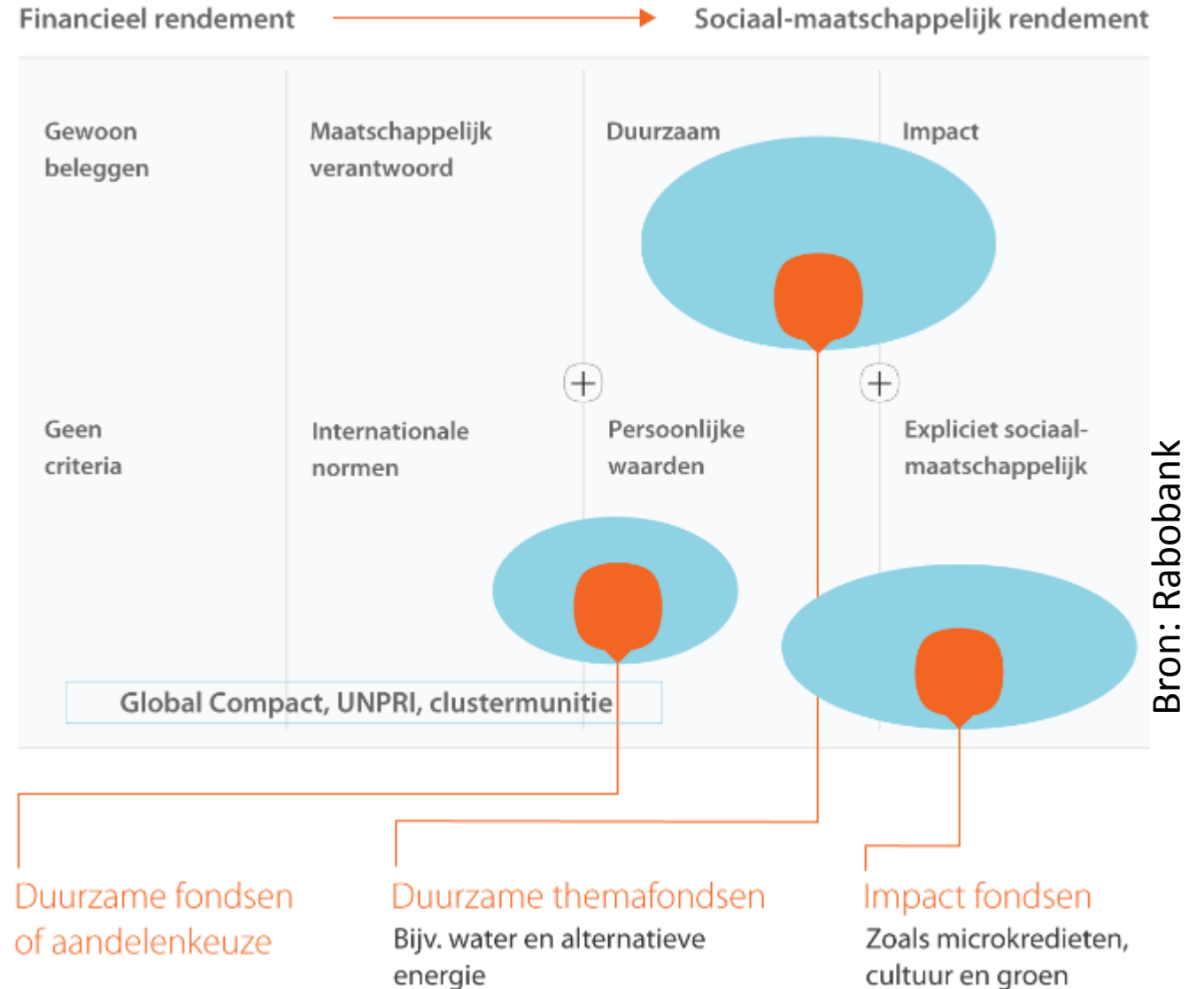
Wij beheren veel geld; daarmee hebben we ook een maatschappelijke rol. Hoe ver wil jij dat wij gaan?

Huidig beleid - Uitgangspunten

- Goede governance en maatschappelijk verantwoord ondernemen (ESG) zijn belangrijk voor de langetermijnprestaties van ondernemingen;
- Het Fonds onderschrijft de 10 Global Compact principles van de VN over mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieubescherming en corruptiebestrijding.

Huidig beleid - acties

- Uitsluitingen
 - UN Global Compact Principles
- ESG-integratie
 - Managersselectie
- Actief aandeelhouderschap
 - Stemmen en engagement
- Best-in-class
 - Op ESG-score selecteren
- Toekomst: Impactbeleggen

Vraagstukken

- Sjoemelsoftware in diesels: specifiek bedrijf of sectorprobleem?
- Uitsluiten van tabak?
- Oliesector: uitsluiten of nodig voor energietransitie?

Agenda

- Korte update
- Drie onderwerpen... meerdere stellingen

Regeling:

Fiscale pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar

Beleid en beleggen

Risico: hoeveel zekerheid wil jij?

MVB: hoe ver wil jij dat wij gaan?

- **Wrap-up**

Wrap-up

- Als pensioenfondsen staan we letterlijk en figuurlijk midden in de maatschappij. Dat zie je ook als het gaat om:
 - Regeling
 - Risico's
 - Maatschappelijk verantwoord beleggen
- We zijn een pensioenfonds voor en door alle deelnemers en pensioengerechtigden.

Pensioenfonds TNO

- Ga eens naar www.pensioenfondstno.nl
 - Ontdek [Pensioen 1-2-3](#) met stapsgewijs uitleg over de pensioenregeling.
 - Open het online magazine [Life & Pension](#).
 - Check je pensioen en jouw Pensioenplanner: bij [Mijn pensioen](#) rechtsboven op de site.

DANK VOOR UW AANDACHT